

BEY GÖRÜNÜMLÜ BEYKÖY MONOGRAFİSİ

"BEYKOY" MONOGRAPH

ÖZET: Köy araştırmalarında amaç; sosyal yapıyı meydana getiren maddi veya manevi unsurların herhangi birinin yalnızca veya birçoğunun bir arada, mevcut durumları (sosyal yapı) veya zaman süreci içerisinde gösterdikleri değişikliklerle (sosyal değişiklikler) ilgili olabilir.

Araştırma alanı olarak Burdur ili Tefenni ilçesine bağlı Bey Köy araştırılmaktadır. Bu kapsamda köyün konumu, nüfusu, eğitim, ulaşım, tarımsal faaliyetleri ve sorunları köylülerle yapılan görüşmeler ve ikincil kaynaklardan elde edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Nüfus, eğitim, ulaşım, monografi, gelenek.

ABSTRACT: in rural studies, the objective may be to involve only one or many of the material or spiritual elements that form the social structure, in the present situation (social structure) or in the changes they show in the time process (social changes).

As a research area, Beyköy is being investigated in Tefenni District of Burdur province. In this context, the location of the village, population, education, transportation, agricultural activities and problems were obtained from interviews with villagers and secondary sources.

KEYWORDS: population, education, transportation, monograph, tradition.

Sosyolog Keziban Çevik
kezvancvk07@gmail.com

GİRİŞ

Köy araştırmalarının temel amacı, köyle ilgili bilgi derlemek ve bu bilgileri değerlendirerek köyün sosyal yapısını ortaya koymaktır. Daha ayrıntılı ifade etmek gerekirse, köy araştırmalarında amaç; sosyal yapıyı meydana getiren maddi veya manevi unsurların herhangi birinin yalnızca veya birçoğunun bir arada, mevcut durumları (sosyal yapı) veya zaman süreci içerisinde gösterdikleri değişikliklerle (sosyal değişiklikler) ilgili olabilir. Araştırma alanı olarak Burdur ili Tefenni ilçesine bağlı Beyköy araştırılmaktadır. Bu kapsamda köyün konumu, nüfusu, eğitim, ulaşım, tarımsal faaliyetleri ve sorunları köylülerle yapılan görüşmeler ve ikincil kaynaklardan

elde edilmiştir.

KÖYÜN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ VE YERLEŞİM BİÇİMİ

Bey köyü ölkemizin 37° 14' 24.5832" Kuzey enlemi ve 29° 41' 33.5616" Doğu boylamı arasında yer almaktadır. Burdur ilinin Tefenni ilçesine bağlı, Tefenni ilçe merkezine 11 km uzaklıkta bir köydür. Beyköy Burdur il merkezine 85 km, Fethiye'ye 125 km, Tefenni'ye 11 km, Çavdır ilçesine de 15 km uzaklıktadır. Konumu gereği Çavdır ve Tefenni orta noktasında bulunmaktadır. Beyköy'ün konumu bey gibi oturan bir insana benzetilmektedir.

Bu yüzden de köylüler Beyköy için bir manzume derlemiŐlerdir:

*"Sirtını da dayamıŐsın EŐeler yaylasının güneyine,
Ayaklarının da uzatmıŐsın,
Kırkpınar çayının kıvrıla kıvrıla
Akıp giden Abdölmelik ovasına
Sağ kolunu Ermeni Dağına
Sol kolunu da Türkmen Dağına uzatmıŐ
Bey görünümlü Bey Köyüm"*

Bu dizeler de köyü ve köyün konumunu net biçimde açıklamaktadır.

Köy belediye özelliğini kaybetmeden önce mahalle olan BeŐiktaŐ,

Zafer, Kaklık mahalleleri günümüzde mevki olarak geçmektedir. Yani Beyköy 3 mevkiiden oluşmaktadır.

Beyköy'ün iklimi genel olarak karasal iklimine girmektedir. Yani kışları soğuk ve yarı-kara iklim tipi görülmektedir, yazları ise sıcak ve kurak geçmektedir. Bitki örtüsü bozkır olmakla beraber orman ve sulak arazilerde kavak ağaçları görmek de mümkündür. Köyün doğal kaynak suları çoktur. Köyün içinden çay geçmesine rağmen köylüler bu sudan sulama suyu olarak çok yararlanamamaktadır.

Beyköydeki yerleşim biçimine bakıldığında toplu bir yerleşme biçimi göze çarpmaktadır. Evler birbirine oldukça yakındır. Köyde bulunan evlerin çoğu eski yapılardır. Özellikle köyün ilk yerleşim yeri olan dağ eteğinde evler daha eski yapıdadır.

KÖYÜN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Beyköy nüfusu 2013 yılından sonra azalma kaydetmiştir. Köyün nüfusunun hemen hemen hepsi orta yaşta ya da yaşlıdır. Genç nüfus yok denecek kadar azdır. Bunun nedeni

ise gençler eğitim ya da iş için köyden ayrılmış ve o illerde, ilçelerde ikamet etmeleridir. Köyün kuruluşundan bu yana yaklaşık 7000 kişinin Beyköylü olmasına rağmen köyden farklı bir yerde ikamet ettiği düşünülmekte. Beyköyde toplam nüfusun 53,2 sini kadınlar oluştururken 46,8 ini de erkekler oluşturmaktadır.

KÖYÜN EKONOMİK YAPISI

Köyde emekli maaşıyla geçinen aile fazla olmasına rağmen Bey köyün en önemli ekonomik faaliyeti tarımdır ve hayvancılıktır. Köyde tarımsal ürün olarak en çok rezene, anason yetiştirilmektedir. Türkiye'nin yüzde 65 inin karşılayan Burdur'da Beyköy rezene

pazarında önemli bir paya sahiptir. Köy halkı tarımsal üretimde küçük alanlara kendilerinin tüketebilecekleri kadar sebze, meyve yetiştirmektedir. Hayvancılıkta ise hane başına 3 ya da 5 büyükbaş hayvan düşerken 3 çoban da küçükbaş koyun beslemektedir.

Köyün girişinde Ali Bozkurt adında bir girişimciye ait büyükbaş hayvan çiftliği de bulunmaktadır. Bu çiftlikte süt hayvancılığının yanı sıra besi hayvancılığı da yapılmaktadır.

KÖYÜN ALT YAPISI

Köyün içme suyu şebekesi ve kanalizasyon şebekesi vardır. PTT şubesi yoktur ancak PTT acentesi vardır. Köy eskiden belediye olduğu için köyün belediye binası ve sağlık ocağı da bulunmaktadır. Köye ulaşımı sağlayan mahalleler arası yol asfalt olup köyde elektrik ve sabit telefon vardır. Mahalle içerisindeki yolların bir kısmı parke döşeli bir kısmı da patika yoldur fakat patika yolların parke çalışmaları halen devam etmektedir.

KÖYDE EĞİTİM

Köyde hemen hemen herkes okuma yazma bilmektedir. Köyün eğitim seviyesi yüksek olmasına rağmen köyde yaşayanların eğitim seviyeleri daha düşüktür. Bunun sebebi de eğitim için göç edenlerin köy dışında başka yerlerde ikamet etmeleridir.

Köyde ilkokulu vardır geçen yıllarda eğitim veren okul bu yıl faaliyette değildir. Bunun sebebi de öğrencilerin çok az olmasıdır. Köydeki öğrenciler Tefenni ilindeki okullarda taşınmalı sistemle eğitim görmektedirler.

KÖYDE DİNİ YAPI

Köyde herkes Müslümandır ve Sünni mezhebine aittir. Köyde her mevkiye bir cami olmak üzere üç tane cami bulunmaktadır. Köyün merkezinde de bulunan Beyköy merkez cami bu camilerin en büyüğü ve en çok

Tarihi Değirmen

ibadet edilendir. Beyköy yukarı cami ise köyün ilk yerleşim alanında olmasına rağmen nüfus yoğunluğunun az olduğu bir mevkide bulunmaktadır.

KÖYÜN ETNİK YAPISI VE TARİHÇESİ

Köyün geçmişi 8 asır öncesine dayanmakla birlikte geçmişle ilgili net bir bilgi yer almamaktadır. Kaynak kişilere göre 800 yıl öncesinden gelen "Alay Beyi" Beyköye yaklaşık 6 km uzaklıktaki Yuva köye yerleşmiştir. Şimdiki Beyköy topraklarını çiftlik olarak kullanmıştır. Daha sonrasında da Yuva köydeki halkın çiftlik olarak kullanılan Beyköy topraklarına doğru çekilmesiyle bu ismi aldığına inanılır. Daha sonra bu köyde tarımla geçim sağlanırken esnafılık özellikle "çarıkçılık" mesleği gelişir. Esnaflığın gelişmesiyle köy nüfusu çoğalır ve belediye konumuna geçer. Fakat 2014 yılında belediyeler kanunuyla köy statüsüne geçer."

Köyde bulunan başlıca sülaleler:

- İmamlar
- Çavuşlar
- Eminağlar
- Deveciler
- Demirciler
- Ekinciler
- Hacılar

- Macarlar
- Danalar

KÖYÜN KÜLTÜREL YAPISI

Doğum adetleri: Doğum için herhangi bir özel bir hazırlık yapılmaz. Doğumdan sonra çocuk yıkanır, hazır beşiklere yatırılır. Bunun dışında çocuk için herhangi bir uygulamaya rastlanılmamaktadır. Fakat yaklaşık 30 yıl öncesinde erkek evladı doğanlar bacaya çıkıp ağaç kütüğünü alıp atarlardı bu adete "kütük atma" adı verilirdi.

Adlar genellikle aile büyükleri tarafından belirlenmektedir. Ad seçi-

minde daha çok aile büyüklerinin veya onların atalarının adları tercih edilmektedir. Ad koymak için çocuğun bir kulağına ezan okunur, diğer kulağına ise yüksek sesle üç defa ismi tekrarlanmaktadır. Ad verme bu şekilde olmaktadır.

Asker adetleri: Askere gidecek gençler toplanıp köylüleri ve civar köyleri davet edip asker yemeği ve akşam da asker eğlencesi yapılmaktadır. Askere gidecek gence gideceği gün köy meydanında uğurlama töreni gerçekleştirir. Uğurlama töreninden önce asker gence annesi tarafından ekmek ısıtılır

Ali Bey Kayalıkları

daha sonra evdeki iğneye iplik geçirek herhangi bir bez dikilir. Daha sonrasında gencin akraba kadınları genç önde onlar arkada köy meydanına kadar buğday serperler. Köy meydanında dualar okunur hellallikler alınır ve asker ve ailesi otogara giderler orda askeri terhis olacağı birliğe gönderirler.

Evlenme adetleri: Evlenmeler, daha ziyade köy içinden olurdu. Dışarıdan evlenen çok azdı. Ve bu evlilikler genelde ananın, babanın isteği ile olan evliliklerdir. Fakat modernleşen dünyada görücü usulü evlilikler yerini görüşerek tanıyarak gerçekleşen evliliklere bıraktı.

Düğünler de önceden kibrit, sabun, bardak eşyalarla yapılan davetiyeler şimdi "oku" adı altında havlu gömlek, şalvarlık kumaş şeklinde gerçekleşmektedir.

Düğünler 3 gün olurdu hala o adet devam etmektedir. Eskiden perşembe günü düğün odununa gidilir, cuma günü de keşkek dövülür, düğün yemeği için gerekli malzemeler ve koç ya da keçi kız evine verilir. Bu adete de "un-duz" adı verilir. Hala bu adet Beyköy'ün düğünlerinde görülmektedir.

Cuma günü düğün başlama- dan önce toy adı verilen çam ağacından kesilen uzun bir dala bayrak bağlanarak oğlan evine teslim edilir ve bahşiş alınır. Bu bayrak asılan uzun dala "düğün toyu" adı verilir. Perşembe günü akşamı da çalgılı eğlenceli 'bayrak asma merasimi' gerçekleşir. Hala daha devam eden adete göre düğün cuma günü kuşluk davetilere yemek ikram edilerek başlar düğünler sazlı eğlenceli olarak 3 gün 2 gece gerçekleşir. Köyün delikanlı gençleri düğün sahibinden "kabadayı" adı verilen bahşiş olarak gönüllerince eğlenirler.

Pazar günü kız evinden araçlarla gelin alınır ve köy meydanında doluşturılır. Daha sonra kaynana gelin ve damattan istediği çocuk sayısı kadar taş alır ve geline verir hemen akabinde de gelin kaynananın sözünden çıkması için kaynana eski bir yazmayla gelinin boynundan evin kapısından girene kadar çeker. Düğün bu şekilde sona erer.

Ölüm adetleri: Cenaze töreninden sonra köy dışında ikamet eden ve cenaze için gelen cenazenin akrabaları için yemek düzenlenir. Cenaze töreninden 7 gün sonra pişi yapılır köylüye dağıtılır, 40 gün sonra da helva yapılır

dağıtılır. Sonrasında da ölünün yemeği adı altında köylüye mevlitle yemek yapılır.

ALİBEY TÜRKÜSÜNÜN GERÇEĞİ

Burdur - Tefenni bölgesinde destan yazan ve yazdıran Ali Bey hakkında, uzun süre Beyköy'ün Belediye Başkanlığı yapan, İsmail Aşçı'nın görüşlerini, Bölgemizde bir tarih, bir destan, bir roman yazdıran Ali Bey üzerindeki yorumlarını gelin hep beraberce dürüst ve doğru bir şekilde toparlayalım: "Ali Bey bu bölgede bir destan yazdırmış hakiki bir Batı Akdeniz delikanlısıdır. Şimdiye kadar çok şey dendi ve yazıldı. Yazarlar ve program yapımcılarına verilen ifadelerde Ali beyin eşkıya olduğu, efe olduğu söylendi. Ben Ali Bey'in eşkıya olmadığını iddia ediyorum. Ali Bey'in dosyasını açıyorum, baştan sona inceliyorum. Dosyasında bir tek ölüm buluyorum, diğer yorumlar hep uydurmaca. Ali Bey'in tek suçu sevmektir. Ne geldiyse başına bir kıza âşık olmasından gelmiştir.

O zamanlarda görücü usulü ile evlenmeler vardı. Ali Bey'e dayısı Hacıbeyin kızına söz kesilir, söz kesildikten sonra Ali bey bir ara dayısının kızını görme fırsatını yakalar ve gönül

Hacı Hasan Türbesi

bu ya kızı beğenmez. Aynı köyde yani Beyköyde Zekiye adlı kızı görür ve âşık olur, dayısının kızından vazgeçer. Zekiye ile anlaşarak dağa kaçarlar. Zaptiye (şimdiki adıyla jandarma) bunların peşine takılır. Dayısı Hacıbey'de bu çevrenin sözü geçen eşraflarındandır. Orası senin burası benim derken aylar geçer. Bu arada köyde Başçavuş lakabını taşıyan birisi yakalanması için devamlı Ali Bey'i Tefenni'deki makamlara şikâyet eder. Ali bey defalarca başçavuşa, "yapma şikâyet etme beni, benim kimseye zararım yok" dediyse de bir türlü dinlemez. Eh insan her zaman pekmez küpü gibi olmaz ya, bir de sirke küpü gibi oluverir, zaten ne olursa da o zaman olur.

Ali bey başçavuşu atı ile diri diri yakar, dosyasındaki tek ölüm hadisesi

de budur. Ve neticeye doğru gelindiğinde Ali Bey'in dayısı Hacı Beyin kızını almadığı için dayı ona ayrıca bir kin besler, tek düşündüğü Ali Bey'i öldürse de kin ve intikamını bir alsın. Dayısının da yardımı ile zaptiyeler Ali Bey'i Ballık mevkiinde kısırtırlar. Ali Bey'e "teslim ol" diye seslenirler. Bu sesler arasında Ali Bey dayısının "Çık Ali Bey ben varım seni vurdurtmam" sözüne güvenir ve teslim olmaya karar verir. Fakat Zekiye durumu sezer. "Alim teslim olmayalım" diye yalvardıysa da yalvarmalar boşa gider. Ali Bey Zekiye'yi dinlemez. Teslim olmak için çıktığı sırada vurulur. Onunla da kalmaz, başını boynundan kesip önce köy meydanına daha sonra Burdur'a götürürler. Ve ardından maniler, türküler yakılır. Ali bey olayının özü hakikisi budur."

”
*Ali beyim taş başında oturur,
Keklik yavruları suya götürür,
Çok severler tez ayrılık getirir,
Gitti gençlik der de ağlar genç Alim.*
*

*Beyköyü'nün üstünde bir bulut uçtu,
Ali Bey'in kellesi Burdur'a düştü,
Bunu görenlerin tebdili şaştı,
Gitti gençlik der der ağlar genç Alim.*
*

*Çatal değirmenlerin suyu bulandı,
Zekiye'nin saçları al meşelere dolandı,
Ali beyim öldüğüne kalbim inandı,
Gitti gençlik der der ağlar genç Alim.*
*

*Ali beyim kuşluk tuttu güreşi,
Terkiye astılar gövdesiz başı,
Alimin haline ağlar her kişi,
Gitti gençlik der der ağlar genç Alim.*
*

*Ali beyim oldu kurbanlık koyun,
Hacı bey dayı senden gitti bu oyun,
Ben gittim Zekiye'yi dipdiri mezara koyun,
Gitti gençlik der der ağlar genç Alim.¹*

“

1 Prof.Dr. İsa Kayacan "HİKAYELERİYLE
TEKE YÖRESİNİN BAŞKENTİ
BURDUR TÜRKÜLERİNDEN BİR DEMET ÇEŞİTLEME"

TARİHİ VE DOĞAL GÜZELLİKLER

Tarihi Değirmen

Yapım tarihi ve kim tarafından yapıldığı tam olarak bilinmemektedir. Değirmenin yaklaşık 2 asırlık olduğu ve Rum ustalar tarafından taş duvar olarak yapılması tarihi yapılar içerisinde rastlanan yapı biçimidir. Fabrika olarak inşa edildiği fakat fabrika standartlarını karşılamayınca içerisine iki tane değirmen taşı konularak iki binli yılların başına kadar değirmen olarak kul-

lanıldığı söylenmektedir.

Değirmen yapısı köyden geçen çayın kenarında bulunmaktadır, yapı zamana karşı yıpranmıştır.

Türbeler

Köy türbeleri köylüler tarafından saygı görmüş ve gerekli olan bakım yapılmış olup uzun yıllar titizlikle korunarak günümüze kadar gelmiştir. Köyde Akbaba Türbesi, Hacı Hasan Türbesi ve Ardıçlı bölgede bulunan türbeler yer almaktadır.

Akbaba Türbesi: köyün yüksek kesiminde bulunur. Köylüler toplanıp bir miktar para toplayıp kurbanlık koç ya da keçi alırlar yemek malzemesi alırlar ve bu türbenin olduğu yere çıkarlar yağmur duaları yapılır, koç kesilir yemekler yenir ve köye geri dönülür.

Ali Bey'in Kayalığı: Köyde türkülere konu olan eşkiya Ali Bey'in yaşadığı dağın bulunduğu kayalıklardır.

TEŞEKKÜR

Bu araştırma için yardımcı olan Türkiye'nin en büyüklerinden Damızlık Düve İthalatçılığı yapan Kayalar Grup Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Kaya, Beyköy'de 200'e yakın TKDK desteğiyle ilk sığır yetiştiriciliğini kuran Bozkurt Hayvancılığın sahibi Ali Bozkurt, 2019 yerel seçimlerde Beyköy'e Muhtar Adaylığını koyan Ceylan Atalay, İsmail Karataş, Ömer Yücel'e teşekkür ederiz.

Mehmet Kaya
Kayalar Grup Yönetim Kurulu Başkanı

İsmail KARATAŞ

Ömer YÜCEL

Ceylan ATALAY

Ali BOZKURT